

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**PEDAGOGIK OLIIY TA‘LIM MUASSASALARIDA TA‘LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA AMALIYOT BILAN UZVIYLIGINI TA‘MINLASH
MASALALARI**

**Respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya
2024-yil, 15-oktyabr**

**Republic-wide scientific and scientific-technical conference
ISSUES OF ENSURING INTEGRATION WITH PRACTICE IN
ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN INSTITUTIONS OF
PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION**

October 15, 2024

1974 2024
**Республиканскую научно-техническую конференцию на тему
«РОЛЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА
ВЗАИМОСВЯЗИ С ПРАКТИКОЙ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ»,
которая состоится 15 октября 2024 года**

JIZZAX – 2024

O'zbek olimlari xalqaro pedagogik atama va tushunchalarning mahalliy ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi haqida tushunchalar berib, ushbu tadqiqotga katta hissa qo'shdilar. Jumladan O.Sh. Uralov va boshqalar. "Internationalization of higher education in Uzbekistan" nomli tadqiqotida xalqaro maydonda muloqot va hamkorlikni kuchaytirish uchun jahon miqyosida tan olingan pedagogik terminologiyani kiritish muhimligini ta'kidlaydi. Mualliflarning ta'kidlashicha, bunday integratsiya jahon ta'lim standartlariga moslashishga yordam beradi va shu orqali globallasuv sharoitida O'zbekiston ta'lim tizimining rivojlanishiga yordam beradi. [Uralov Ozodjon Sharipjonovich. 2020: 100015]

Yuqorida keltirilgan kelib chiqqan holda davlatlarning ta'lim sohasidagi hamkorlik faoliyati va uning huquqiy asoslari haqidagi fikrlarga to'xtalib shunday xulosaga kelishimiz mumkin hozirgi kung kelib o'tqazilayotgan islohotlar va ta'limni rivojlantirish masalalarining davlat siyosati darajasiga ko'tarilishi va ta'lim sifatini oshirishga doir strategiyalarni tuzilishi hamda xalqaro aloqalarni kengayishi milliy ta'lim sistemasini yaratish uchun poydevor hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF5847-son Farmoni <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>.
- 2) Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi "Ta'lim sohasida hamkorlik" to'g'risidagi shartnoma 08.11.1998.
- 3) Махмудов С. ZAMONAVIY TARAQQIYOTNING YANGI BOSQICHIDA KOREYA-O'ZBEKISTON HAMKORLIGINING ISTIQBOLLARI //ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ. – 2020. – Т. 3. – №. 10.
- 4) Uralov, Ozodjon Sharipjonovich. "Internationalization of higher education in Uzbekistan." Social Sciences & Humanities Open 2.1 (2020): 100015.

G'ARBDA URBANIZATSION TARAQQIYOT VA SHAHARSOZLIKDAGI UMUMINSONIY JIHATLAR

Akramov Kozimjon Ibragimjon o'g'li
Namangan muhandislik-qurilish instituti

Urbanizatsiya va shahar san'atining umuminsoniy va milliy belgilari mavjud bo'lib, ularni tahlil qilish, o'rganish muammoga zarur yechimlar topishda yordam beradi. Ijtimoiy hayot, insoniyat tarixi, ayniqsa madaniyat hech qaerda va hech qachon yakka o'zi, tashqi va ichki aloqalar tizimisiz, tarixiy negizsiz shakllanmagan, rivojlanmagan. Shuning uchun ularda umuminsoniylik va milliylik uyg'un keladi. Tarixiy manbalar ko'rsatadik, urbanizatsiya va shaharsozlik genezisi, falsafa, ta'lim, maorif va madaniyat genezisi kabi, Sharq qit'asiga borib taqaladi. Mutaxassislarning fikricha, ilk shaharlar ibtidoiy jamoaa tuzumi davrida, sodda, uylarning bir biriga qo'shib ketgan, ko'cha va maydonlarsiz, primitiv rejalashtirilgan tarzda er. avv. XII-XI ming yilliklarda paydo bo'lgan. Ularda milliylikdan ko'ra umuminsoniy xususiyatga ega belgilar ko'proq edi. Shaharlar ibtidoiy jamoa tuzumining yemrilishi, ijtimoiy-iqtisodiy hayotning bir butun voqelik sifatida shakllanishi, insoniyatning yangi madaniy bosqichga, agromadanyatga o'tishi natijasida shakllangan⁵. Ilk shaharlar Tigr va Yevfrat, Hind, Nil daryolari atrofida, Suriya va Eron tog' yonbag'irliklarida yuzaga kelgan. Ur, Lagash, Kish, Upi, Asur, Babil, Samal, Ashnunak shaharlari poytaxt vazifasini o'tagan. Ikki daryo oralig'idagi shumer akkad (er.avv. XX XI - XXII asrlar), qadimgi babil (er. avv. XX1- XX asr), assuriya (er.avv. XIX-XX asrlar), yangibobil (er.avv. XI asr)

⁵ История пространственных искусств. Курс лекций. Под ред. Н.Ю. Макейкиной, Е.В.Ешиной. URL: http://www.lib.knigi.x.ru/23tehnicheskie/40527_1_istoriya_prostranstvennih_iskusstv.Php.

sivilizatsiyalari yirik shaharlarning paydo bo'lishi, aholining ushbu shaharlar atrofida joylashishiga zarur imkoniyatlar yaratgan⁶.

Sharq urbanizatsiyasi, shaharsozligi va madaniyati haqida ko'plab tadqiqotlar o'tkazilgan, asarlar, illustrativ materiallar va qo'lyozmalar chop etilgan. Ushbu tarixiy-madaniy merosning g'arb sivilizatsiyasining, falsafasi va tafakkuriga, shaharsozligi va shahar estetikasiga ta'siri katta bo'lgan, bu hech kimda shubha uyg'otmaydi. Ammo ushbu tajribalarni qiyosiy o'rganish, ular o'rtasidagi aloqalar, stillar va kompozitsiyalar, qurilish texnologiyasidagi yaqinlik yoki farqlarni o'rganish boshqa tadqiqotlarda amalga oshirilishi mumkin. Bu o'rinda biz shuni aytishimiz zarurki, Sharq shaharsozligi va shahar estetikasida tabiiy muhit, issiq ob-havo, aholi sonining tez o'sishi, aglomeratsiya jarayonlari, suvga ehtiyoj, tabiiy sug'orishdan sun'iy sug'orishga o'tish, agromunosabatlarning keng o'rin olishi kabi omillar ta'siri sezilib turadi. Ushbu tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy omillar shaharsozlik an'analarni va o'ziga xos shahar estetikasini keltirib chiqargan. Keyinchalik g'arb shaharsozligida yuzaga kelgan ibodatxonalar va ijtimoiy binolarni ilohlar tasvirlari va haykallari bilan bezatish er.avv. III- II minginchi yilliklarda Qadimgi Hindistonda an'ana edi. Qadimgi Xitoy shaharsozligida toshdan binolar tiklash, kanalizatsiya o'rnatish, binolar peshtoqlarini badiiy-estetik bezatish, ibodatxonalarga hashamatli ustunlar, jimjimador freskalar, ajdaholar tasvirlangan suratlar, toat-ibodat uchun maxsus yo'laklar va zinali turarjoylar, o'rindiqlar joylashtirish buyuk, betakror san'at va iqtidorni talab etgan. Shaharsozlikdagi milliylik esa lokal sivilizatsiyalarda ko'zga tashlanadi. A.Toynbining ko'rsatishicha, Qadimgi Hind va Qatimgi Xitoy sivilizatsiyalari lokal sivilizatsiyalar bo'lgan⁷.

G'arb sivilizatsiyasi genezidan ochiq, umuminsoniy jihatlarni o'ziga jo etgan fenomen edi. Shuning uchun ham ko'pchilikka tushunarli, ular bilan jindek qiziqqan kishi ulardagi ijtimoiy-falsafiy va estetik g'oyalarni osongina o'zlashtira oladi. Qadimgi Hind va Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasi, shu jumladan, shaharsozligi va shahar estetikasi ham, chekka kishi uchun qiyinchiliklar uyg'otadi, ularni anglash qiyin kechadi. Lokal sivilizatsiyalar va madaniyatlarda milliylik yorqin ko'zga tashlanadi, ularning boshqa sivilizatsiya va madaniyatlar bilan sinkretlashib ketishi juda qiyin.

G'arb sivilizatsiyasi, urbanizatsiyasi va shahar estetikasi asosan er. avv. III-II ming yilliklarda shakllangan Krit Miken madaniyatidan boshlanadi. Krit orolida yuzaga kelgan bu madaniyatning markazlari Knoss, Fest, Gurnia, Miken, Tirinf, Argos kabi shaharlar bo'lgan. Mazkur shaharlar savdo-sotiq, kemachilik, hunarmandchilik, uysozlik markazlari hisoblangan. Binolar qurishda asosan pishgan g'isht, marmar tosh, ohak, gips, pishirilgan loy ishlatilgan. Shahar yo'laklari aravalar va piyodalarning bemalol yurishini nazarda tutgan. Turli xizmatlar, masalan, tosh tarashlash, devorlar ko'tarish, qal'a qurish, eshiklar va darvozalar yasash kabilar maxsus ustalar tomonidan amalga oshirilgan. Urbanizatsiya asosan aholining talab va ehtiyojlariga, turmushini osonlashtirishga qaratilgan tarzda shakllangan. Har bir shahar o'zining estetik an'analari va qiyofasiga ega bo'lishga intilgan, nafaqat binolarning tashqi ko'rinishi, hatto kishilarning turmush tarzi, oilaviy hayoti, shahar hayotiga munosabati va infratuzilmalarning tartibli ishlashini ta'minlashda ham o'ziga xosliklar borligi ko'zga tashlanadi. Ularda san'atga bo'lgan ishtiyoq yuqori bo'lgan, farovon, badavlat yashashga intilish odatiy hol hisoblangan⁸. Taniqli arxeologik va madaniyatshunos G.Chayldning yozishicha, mikey madaniyati va san'ati hatto butun Yevropaga, ayniqsa Qadimgi Yunon va boshqa shahar-davlatlarga ta'sir etgan⁹.

Foydalanilgan adabiyotlar:

⁶Снежинская Е.Ю. Основы градостроительства и планировка населенных мест. Учебник. – Москва: КНОРУС, 2021. С.7.

⁷Тойнби А. Постижения истории. – Москва: “Прогресс”, 1990.С.68-71.

⁸ Бузескул В.П. Древнейшая цивилизация в Европе. – Москва: Директмедиа, 2013.; Зинченко С.А. Введение в основы искусства Эгейского мира. Учебное пособие. – Москва Берлин: Дректмедиа, 2015.

⁹ Чайлд Г. Арийцы. Основатели европейской цивилизации. – Москва: Литрес, 2022. С.8.

1. История пространственных искусств. Курс лекций. Под ред. Н.Ю. Макейкиной, Е.В.Ешиной. URL: http://www.lib.knigi.x.ru/23tehnicheskie/40527_1_istoriya_prostranstvennih_iskusstv. Php.
2. Снежинская Е.Ю. Основы градостроительства и планировка населенных мест. Учебник. – Москва: КНОРУС, 2021. С.7.
3. Тойнби А. Постижения истории. – Москва: “Прогресс”, 1990.С.68-71.
4. Бузескул В.П. Древнейшая цивилизация в Европе. – Москва: Директмедиа, 2013.; Зинченко С.А. Введение в основы искусства Эгейского мира. Учебное пособие. – Москва Берлин: Дректмедиа, 2015.
5. Чайлд Г. Арийцы. Основатели европейской цивилизации. – Москва: Литрес, 2022. С.8.
6. Azizbek, N. (2022). The Main Artistic Principles of The Project Proposal of The Ecological Mosque. Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science, 3(6), 45-51.
7. Raimjonovna, N. N. (2022). Urban and urban planning as an object of philosophical and aesthetic research. Innovative achievements in science, 1(9), 65-69.
8. Акрамов, К. (2022). Afrosiab, Panjikent monuments interior solutions. Общество и инновации, 3(6/S), 62-66.
9. Ibragimjon o.,g.,li, A. K. (2023). The modern interior. Journal of new century innovations, 21(2), 18-23.
10. Ibragimjon o'g'li, A. K. (2023). Zamonaviy dizayn tendensiyalari. Journal of new century innovations, 21(2), 10-17.
11. Касимов, О. С. (2021). Современный интерьер. Интернаука, 20(196 часть 1), 88.
12. Ibragimjon o.,g.,li, A. K. (2023). The modern interior. Journal of new century innovations, 21(2), 18-23.
13. I.K Akramov, (2023). Interyerning rivojlanish tarixi. Qurilish va ta'lim ilmiy jurnali, 5 (1), 98-101.

ИСИГУРО КАДЗУРОНИНГ ПОЕТИК ОЛАМИ

Hasanov Suhrob Shavkat o'g'li

Samarkand davlat chet tillar instituti

Ingliz tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasi o'qituvchisi.

Email: hasanov.suhrob7219919@gmail.com

XXI asr adabiyet sohasining mutaxassisleri oldiga jahonda globalashuv jaraeni bilan bogliq yangi, u ta dolzarb muammolari qaymoqda. Jamiatshunoslik iynalishidagi fanlar madaniyatlararo almashuvning ahamiyatini tan olgani holda madaniy uziga hoslikning iyoqolib boratganligidan oqohlantirayotgan bir paytda, adabiyatshunoslikda multimaganiyatlikning uziga hoslikni saqlab qolishning muhim sharti ekanligi masalasi bir fikrga xali ham kelimgani iyoq. Globalashuv tarafdorlari zamonauiy dunoda milliy adabiyet tushunchasidan voz keshiga davvat qilishgacha borishmoqda.

Oqibatda XXI asrning badiiy asarlarida aks etirilgan u eki bu madaniyatning barqaror anbanalari turgisida fikr yuritish murakablashib bormoqda. Istalgan matnga Er sharining istalgan nuqtasidan etishish imkoniyati biratula ikki iynalishda usbu anbanalar chegaralarining iyoqola borishiga turtki bulmoqda. Birinchidan, Evropa ezuvchilarining avval uz "suzini aytmagani" Afrika, Osiye, Janubiy Amerika mamkatalari adabiyatlariga kiziqishlari stilizatsiya, uzlashmalar, parodiyalar, iyinga – xullas, postmodernizmning erkin belgilariga olib kelmoqda. Ikkinchidan, bu endi jiddiy muammo – "esh adabiyatlar"ning ijodkorlari evropacha andozalariga muljal olish istagi bilan bogliq madaniyatlar dialogi oqibati ularok markazdan harakatlaniishning jadallashuvidir. Albatga, har qanday madaniyatning uzagida mamkakat tabiati, iklimi, manzaralari,